

Xéniák

Biernaczky Szilárd fordításai kommentárokkal

Megvallom (nem szégyellem, bár hozzájárult, hogy éppen akkor egy drámai végkifejletet sejtető házastársi egészségügyi gond is a nyakamba szakadt), egyfolytában folytak a könnyeim, miközben a Nobel-díjas Eugenio Montale (1896–1981) eme öregkori verseit fordítottam. És amelyek afféle egyirányú *párbeszéd*ek (monodialogusok), élő *vevő* híján csak *adóból* álló megszólalások, verses üzenetek, emlékezések: a nála egyébként 11 évvel idősebb, elhunyt feleségéhez (vagy inkább a feleségével megélt eseményeket felidézve), Drusilla Tranzihoz (1885–1963). A költő ugyan 1939-től élt együtt vele, de akit csak – közlekedési baleset folytán hirtelen bekövetkezett – halála előtt egy évvel (1962-ben) vett hivatalosan is feleségül, mivel a hölgy (előző) férje csak néhány évvel korábban (1958-ban) távozott az élők sorából.

Montale költészete első periódusában (a tízes-húszas és a hatvanas évek között) mindössze három verseskötetet (1925: *Ossi di Seppia / Szépiacsontok*, 1939: *Le occasioni / Alkalmak*, 1956: *La bufera e altro / A fergeteg és más versek*) publikált, miközben a 19. századi *tiszta költészet* újjáteremtésének szándékával áthatott költészet egy sajátos olasz ágának, az *ermetismónak* lett az egyik megalapítója és mestere. Ez a törekvés egyébként nála és másoknál is elvont, nehezen megközelíthető, mondhatni, ezoterikus stílusvilágot eredményezett. Élete utolsó másfél évtizedében azonban költői vénája újra kivirágzott, és újabb négy kötetet (1970: *Satura / Túltelítve*, 1973: *Diario del '71 e del '72 / Napló 71-ből és 72-ből*, 1977: *Quaderno di quattro anni / Füzet négy évről*, 1980: *Altri versi / Más versek*) adott közre. E versekkel kapcsolatban az olasz kritika azt állítja, hogy a Nobel-díjas mester kilépett a való életből, és csak magánéletének mozaikdarabjait örökítette meg újabb alkotásaiban.

Mindemellett népszerűsége nem csökkent, az idős költő vallomásait továbbra is szívesen vette kézbe és olvasta a(z) elsősorban olasz) versolvasó nagyközönség. Talán nem véletlenül, hiszen a halálát követő évtizedekben az egész nemzetközi

BIERNACZKY SZILÁRD (1944) zeneszerző, italianista, afrikanista, költő, műfordító irodalmár, 1984-től az ELTE Afrikai Kutatási Program szervezője–vezetője, 2010 óta a Mundus Novus Könyvek Kft. irodalmi vezetője, a Magyar Afrika Tudástár megalapítója.

költészet jelentős nagyságrendben *leszállt a mélybe*, és a nagyvilág valós tényei, részint a borzalmak és rettenetek, legnagyobb részben pedig a mindennapiságok, a személyes életesemények életre hívását, megéneklését kezdte élethivatásának tekinteni. Egyébként érdemes volna e szempontból a magyar Kassák Lajos költészetét is számba venni, aki már a két világháború között (vagy még korábban) is erőteljes lépéseket tesz ebbe az irányba igen csak nagyszámú korai szabad versében. Más kérdés, hogy kevésbé ezoterikus törekvésekkel összekapcsolódva.

Montalének e késői költeményei esetében a hermetizmus nyomai jórészt legfeljebb már csak különös töredezettségükben érhetők tetten. Mi több, némelyik darab emiatt igényli is a magyarázatot.

Két versciklus fordítását adjuk tehát itt közre, amelyek három évvel Drusilla halála után 1966-ban jelentek meg *Xeniák* címmel, egy önálló kötetben, majd 1970-ben a *Satura* címmel ellátott (véglegesnek tekinthető) gyűjteményes kötetben.

Az itt következő kisebb-nagyobb magyarázatokkal tehát szeretnénk hozzájárulni a két ciklus verseinek értelmezéséhez:

- Xeniak I/1 vers: a Deutro-Ézsaiás (vagy Izajás) Könyve az Ószövetség leg-hosszabb, 66 fejezetnyi, nagyhatású része, amelynek második, központi fejezet-ciklusára (40–55) utal itt Montale;
- Xeniak I/7 vers: Azucena áriája, lásd Verdi: *Trubadur* című operáját;
- Xeniak II/2 vers: Ischia (eredete: insula – sziget értelemben) egy vulkáni eredetű sziget a Tirrén tengerben, a Nápolyi öböl északi szélén, a Szerlem szigetének is nevezik, turista paradicsom;
- Xeniak II/4 vers: – Mongibello: vagyis az Etna, amely negyedkorban keletkezett és Szicíliában található ún. rétegvulkán, annak régies megnevezése (szicíliai dialektusban: *Muncibeddu*); – a feketeingesekre, olasz fasisztákra utalás ezúttal is Montale történelmi emlékeinek felidézését szolgálja;
- Xeniak II/10. vers: – Madeira: Portugália autonóm tartományát képező szigetcsoport, itt vélhetően mint a költő és párja kirándulásának színhelyére történik utalás; – Giosuè Carducci (1835–1907) nagy olasz költő, már a 19. század végén fordítottak tőle verseket magyar nyelvre;
- Xeniak II/12. vers: Étretat: tengerparti település a franciaországi Seine-Maritime megyében, turistaparadicsom;
- Xeniak II/14. vers: – vélhetően a nagy firenzei árvízre (1966. november 4.) történik itt utalás; – Du Bois, vagyis W. E. B. Du Bois (1868–1962) amerikai szociológus, szocialista történész, pán-afrikai polgárjogi harcos, – Ezra Pound: 1885–1972, amerikai költő és kritikus, a korai modernista költői mozgalom egyik legnagyobb alakja; – Paul Valéry: 1871–1945, Nobel-díjas francia költő és esszéista, az Alain vélhetően a költő egy monográfia-írójára utal; – a *Canti orfici* (azaz: Orfeuszi énekek) a súlyosan idegbeteg Dino Campana (1885–1932) sajátos sorsú verseinek gyűjteménye, amelynek jó része 1912–13-ban keletkezett, majd kiadóknál a kézirat elveszett, a szerző

emlékezetből újraírta és megjelentette, viszont évtizedekkel később az eredeti is előkerült, erre utal Montale költeménye.

Mégegyszer említjük ugyanakkor: hogy e versekkel kapcsolatban az olasz kritika azt állítja, a Nobel-díjas mester – háta mögött hagyva az itáliai nagy politikai és kulturális közönség zajlását, saját maga korábbi közéleti szereplését – kilépett a való életből, és csak saját személyes életének eseményeiből teremtett poétikai megfogalmazásokat. Az én megítélésem szerint mindez azonban csak részben igaz. Egyetemes gondolatok körvonalazódnak például a következő versben (lásd a *Satura* című kötet további részét), amelyben felbukkan a második világháború súlyos emléke is:

Világra jöttem

Egy nyugodt évszakban jöttem a világra
Számos kapu kinyílt, amelyek most zárva vannak.
Az Alma Mater aludt. Ki döntött úgy,
hogyan felébreszti?

Még ha
Akkor a hurrikánok nem is voltak olyan szörnyűek,
Még lehetett előre jutni, kézen fogva,
Felismerve egymást.

És ha nem is volt könnyű mozogni
a háború, a bűn és a szerencsétlenség hősei között,
még volt nekik arcuk, de ma már nincs lehetőség
a csapdák elkerülésére. Túl sok is van belőlük.

A végtelen lezárulások és kitárulások
tudnak csak értelmet adni, aki azon az oldalon áll,
akinek egyedül csak az számít, a bábjátékosnak.
De ehhez nincs szükség együttműködésre azoktól,
akik figyelmen kívül hagyják céljait és művészetét.

De ki áll azon az oldalon? Ha van valaki, elhiszem
hogy jobban unatkozik nálunk. Más szemmel
többet láthatnánk abból egy sétálásnál
egymás között, kevesebb unalommal és több undorral.

(*Satura*, 1970)

Még inkább tetten érhető az egyetemes gondolatok megfogalmazására törekvés a következő költeményben, amelyben letagadhatatlanul felsejlik, akár csak az előző példában is, az egykori hermetista Montale, aki a verseiben mindig is lap-pangó, de újra meg újra előretörő pesszimizmusról tesz hitet ezúttal is:

A vadászat

Azt mondják hogy a költőnek
vadásznia kell tartalmaira.
És azt is állítják, vadászsákmányainak
kapcsolódnia kell ahhoz, ami a nagyvilágban történik,
sőt ahhoz, amitől a világ jobb lehetne.

De ebben az elromlott világban le lehet lőni
akár egy vadászt, akár egy nagy rakás,
ketrecéből kiszabadult csirkét.
Ami tehát a jobbat illeti, nem lesz hozzá
szükség költőkre. Mindannyian kapirgálók maradunk.

(*Diario del '71 e del '72*, 1973)

Montale költészete egyébként nem ismeretlen hazánkban. Még az első nagy költői korszak világának feltárásával jeleskedett a Lator László szerkesztésében megjelent, általa és Kálnoky Lászlóval együtt fordított kötet (*A magnólia árnya*. Budapest, Európa, 1968), amelynek fülszövegében arról olvashatunk, hogy Montale talán a század legnagyobb hatású olasz költője. „ő az egyik elindítója a hermetizmusnak, a mallarméi tiszta költészet sajátos itáliai változatának – azaz programszerűen igyekszik a valóság durva nyersanyagát kiszűrni költészetéből, annyi prizmán áttörni az elemi érzelmeket, élményeket, hangulatokat, hogy csak szivárványos ragyogás maradjon belőle...” De persze ez a költészet mégis csak óhatatlanul megtelik emberi tartalmakkal: fájdalom, az örege-dés, a szerelem, a táj felidézésével, sőt, hangot kap benne a történelem, a poli-tika, a félelmetes hitleri tavasz is.

Két újabb fordítási válogatásról tudunk. Az egyik az ismert költő és italianista, Baranyi Ferenc nevéhez kötődik (*Naplók – versek / Diari – poesie*. Ford., előszó, jegyz. Baranyi Ferenc. Budapest, 1996, Eötvös, Eötvös klasszikusok – magyar és olasz nyelven). Ebben a Xéniák első kiadásának (1966) versei is helyet kapnak, számos hiánnyal, mivel a véglegesnek tekinthető kiadásban (*Satura*, 1970) jó né-hány további költemény található. Baranyi válogatásából a következő darabok hiányzanak: Xéniák I/6, 7, 12. számú, Xéniák II/1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 11, 12. számú.

Míg a másik kötet lényegében az első válogatás (*A Magnólia árnya*, 1968) új kiadása, hozzá csak három új fordítás kapcsolódik. Adatait lásd *Eugenio Montale*

versei. Vál., utószó, szöveggond. Lator László, ford. Kálnoky László, Lator László. Budapest, 2014, Európa (*Lyra mundi*).

Nem szeretnék megfélekedni ezúttal viszont arról, hogy eme jegyzet szerzője 1976-ban (harmadik olaszországi ösztöndíjas útján) részt vehetett a Firenzében 80. születésnapját ünneplő költő ünnepi köszöntésén, majd személyesen is találkozhatott a jeles mesterrel. Ennek egyik emléke az ajándékba kapott kötet (*Diario del '71 e del '72*. Milano, 1973, Mondadori, 134 old.) *al Dottor Szilárd Biernaczký con ricordo di Eugenio Montale*, 1976 bejegyzéssel. Másrészt egy igen negatívra sikerült beszélgetés, amelynek morzsalékait egykor egy hetilapban (A költő prózája. *Új Tükör*, 1985, 22. évf., 4. sz., január 27.) tettem közzé, a költő karcolataiból készített fordításokkal együtt. Hogy miért sikerült ez a beszélgetés oly negatívra? Hadd idézzem egykori riportom egy részletét:

„[...] Nem kerítettem nagy feneket a dolognak (azaz a látogatásnak). Építettem az olaszok ismert közvetlenségére, no meg arra, hogy magyar állampolgárságom »egzotikuma« végül is mindenképpen áttöri az esetleges elzárkózás falait. Így történt ez akkor már egy sor író, költő, irodalmár, Pratolini, Bernari, Bevilacqua, Luzi, Dessi, Moravia, Soldati, Sciascia és mások esetében.

A Montaléhoz való »betörés« azonban másképpen sült el. A formaságokra (ajánló levél, ismerős beajánlása stb.) ezúttal sem volt szükség. Annál inkább szükség lett volna némi jó tanácsra, hogyan lehet megközelíteni, szóra bírni a hermetikus költészet nagy olasz mesterét. Néhány hét múlva már későn jöttek Marco Forti baráti jó tanácsai. Vagy a firenzei regényíró, Carlo Betocchi magyarázata a költő zárkózott ligur karakteréről, pontosabban sajátos önjellemzéséről, amely egyik sokat emlegetett korai költeményében érhető tetten:

Sápadtan eltűnődni délben
egy forró kerti fal tövében...
Lombon át távolság kisérti szemmel...
S kápráztató napfényben ögyelegeve
jutni a szomorú tapasztalatra,
hogy az egész élet s minden keserve
hosszú fal, mit szemlélnünk tengve-lengve,
s mely fent hegyes üvegcsereppel van kirakva.

(Lator László fordítása)

Egyszóval már az első pillanatban zavarba jöttem az öregek csendet és hűvöséget árasztó tágas lakásban. Montale nehézkesen leereszkedett egy nagy fotelbe. Néhány buta általánosságot kérdeztem, aztán mind jobban belesültem a dologba... Hiába tudtam, hogy költői pályafutása első 4-5 évtizedében összesen három kötet verset adott ki a kezéből. S különös öregkori kivirágása

eredményeként jelent meg azokban az években két új kötete. Hiába ismertem viszonylag mélyen költészetét (az egyetemen egy egész éven át látogattam az azóta elhunyt Kardos Tibor professzor Montale-szemináriumát). Hiába tudtam egy-egy versét szinte fejből, semmi épkézláb kérdés nem jutott eszembe. A beszélgetésből maradt 45 percnyi szalagon helyenként dadogó mondatokat több perces hallgatások követnek. Szinte semmilyen megjegyzést sem sikerült kihúznom Montaléból saját költészetéről, kritikusaíróról vagy az új irodalomról.”

Úgy hiszem ma már, minden előzetes ismeretem ellenére valójában nem voltam kellőképpen felkészülve a jeles költővel való találkozóra. Tehát most az itt közölt fordításokkal nemcsak egyszerően Montale ezúttal is sokszoros szűrőkön keresztül érkező, bár ugyanakkor mégis rendkívül érzelem-gazdag, és mondhatni, megható vallomásait igyekszem hozzáférhetővé tenni, hanem szeretném, legalább részben, jóvá tenni egykori felkészületlenségemet.

Xeniák I.

(In *Satura*, 1970)

(1)

Kedves kis rovar
amit légynek hívunk, nem tudom miért,
ma este szinte a homályban
mialatt a Deutro-Ézsaiást olvastam,
felbukkantál mellettem,
de nem volt meg a szemüveged,
nem láthattál engem,
én sem tudtalak ama csillámlás nélkül
felismerni téged a borús időben.

(2)

Szemüveg és antenna nélkül,
szegény rovar, szárnyai
csak képzeletben voltak
egy még éppen hogy használható biblia
borító nélkül, az éjszaka sötétje,
villámlás, mennydörgés és aztán
a vihar sehol. Talán, hogy te
oly gyorsan elmentél
szó nélkül? Nevetséges arra gondolni,
hogy még lennének ajkaid.

(3)
A párizsi Szent Jakab szállóban egyágyas szobát kell majd kérnem. (Nem szeretik a pár nélküli vendégeket.) Így aztán velencei szállodád hamis Bizáncában találok magad; majd azonnal meg kell keresni a telefonos-kisasszonyok szekrénykékjét, örök barátnőidet; és újra elmész, lemerült a mechanikus töltés, a vágy, hogy visszatérj, legyen az akár egyetlen gesztusod vagy szokásod.

(4)
Tanulmányoztunk a túlvilágról egy sipszót, a felismerés egy jelét. Megpróbálom azt abba a reménybe oldani, hogy már mindnyájan halottak vagyunk anélkül, hogy tudnánk róla.

(5)
Sosem értettem meg, hogy voltam én a te hűséges, szapornycából gyógyult kutyád, vagy te voltál talán nekem az. A többiek számára egy rövidlátó rovar voltál a fennkölt társaság blablájába ragadva. Naivak voltak ezek az okoskodók, és nem tudták, hogyan rejtőzzenek el gúnyolódásod elől látva őket az esthomályban is és leleplezve csalhatatlan érzéked denevérre valló radarja által.

(6)
Soha nem gondoltál arra, hogy nyomot hagyj prózát vagy verseket írva. És ez volt a te varázsod – és aztán undorom magamtól. Ez volt a félelmem is: ott lenni aztán belehajítva általad az új-poéták kuruttyoló iszapjába.

(7)
Önszánalom, végtelen szenvedés és gyötrelem azért, aki dicséri az *odalentet*, és remél és kétségbe esik egy másik miatt... (Ki mer egy másik világot mondani?).

„Strana pietà...” (*Furcsa szánalom* – Azucena, második felvonás).

(8)

A te oly kemény és tán meggondolatlan szavaid
maradnak továbbra is azok, amelyek megnyugtának.
De a hangsúly megváltozott, más a színezete.
Majd meg fogom szokni, hogy halljam és megfejtsem
a telexgép ketyegésében,
Brissago szivarjaim
kerengő füstjében.

(9)

A hallgatás volt az egyetlen módja, hogy láss.
A telefonszámla ugyan csak lecsökkent.

(10)

„Imádkozott?” „Igen, imádkozott Szent Antalhoz,
hogy segítsen megtalálni
az elveszett esernyőket és más tárgyakat
a Szent Hermész-i ruhásszekrényből.”
„Pusztán csak ezért?” „Még a halottaiért
és értem.”
„És ez elég”, mondta a pap.

(11)

Emlékezve a sirásodra (az enyém kétszer annyi volt)
Nem érdemes elfojtani feltörő nevetésedet.
Olyan volt, mint a te személyes Végítéleted
előlegzése, amely sajnos sosem következett be.

(12)

A strasbourggi tücsök éjszaka lábai fúrójával
a katedrális egy repedésében;
a Maison Rouge és a bárfiú a te baszk csaposod
a sánta és kissé kapatos Ruggero
Kuvik bizonytalan helyről, hírek és előételek
csőröse, egy török asszony mutogatta
(megvörösözve szerény orrát
amelyre jelet tett, eltorzított szemet
nem nélkülözhető kiegészítéssel)
feltűnt ismét neked ez *akkor?* Kisebb
bohóságok is. De te csak annyit mondtál
„vedd be az altatót”,
a te utolsó szavad – akkor énhozzám.

(13)

A testvéred korán meghalt; te még kócos
kislány voltál, s ő csak egy portrékép
oválisában „pózoló” képem láthatta.
Kiadatlan, meg nem hallgatott,
mára egy csomagtartóba temetett vagy
szemétbe került zenéket írt. Talán ráérezhet
valaki öntudatlan arra, amit írt és csak írt.
Szerettem őt anélkül, hogy ismertem volna.
Rajtad kívül senki sem emlékezett már rá.
Nem kutattam utána: ma már hasztalan.
Utánad én maradtam egyedül,
aki számára ő létezett. De lehetséges, jól tudod,
szeretni egy árnyat, mi magunk is, árnyak.

(14)

Azt mondják, költészetem
az össze-nem-tartozás költészete.
De ha a tiéd volt, akkor volt valakié:
a tiéd, aki nem vagy többé forma, csak lényeg.
Azt mondják, hogy ha a költészet forrásba jön,
a Mindenek egy időre felmagasztosul.
S tagadják, hogy a teknősbéka
gyorsabb lenne a villámnál.
Te tudtad egyedül, hogy a mozgás
nem különbözik a pangástól,
hogy az üresség a teljesség és a derűség
a felhők közül a legszétterjedtebb.
Így jobb, ha a te hosszú utazásod értelmezem,
ki kötések és gipsz foglya immár.
Mégsem ad nyugalmat, hogy tudhatom,
egyben vagy kettőben mi egyetlen dolog vagyunk.

Xeniák II

(In *Satura*, 1970)

(1)

A halál még nem érintett meg téged,
Bár már a kutyáid is meghaltak,
még az örültek orvosa, a tébolyult nagybácsi is,
anyád is és az ő rizses béka specialitása,

meg a milánói győzelem,
és apád is, aki egy kis képről
őríz engem a falról este és reggel.
Ennek ellenére a halál nem érintett meg téged.

El kellett mennem a temetésre,
taxiba rejtve, távol maradván tőled,
hogy elkerüljem a könnyeket és a kényelmetlenségeket.
Nem is az élet volt fontos neked
vagy a hiúság és kapzsiság vásárai és még kevésbé
az univerzális üszkösödések, amelyek
az embereket farkasokká változtatják.

Tabula rasa, ha nem lenne,
hogy volt egy pont, számomra érthetetlen,
és ez a pont *rúd* vonatkozott.

(2)
Gyakran emlékeztél (én ritkán) Cap úrra.
Láttam őt a buszon, Ischiában, éppen kétszer.
Klagenfurti ügyvéd, az, aki üdvözlétet küldi.
Meg kellett látogatnia minket.

És végre megjött, mindent elmondok neki, elkábul tőle,
úgy tűnik, ez neki is katasztrófa. Sokáig hallgat,
dadog, mereven feláll és meghajol. Azt állítja
üdvözlétet küldi majd.

Furcsa, hogy téged megérteni
csak valószínűtlen embereknek sikerült.
Doktor Cap! A név bőven elég. És Celia? Mi történt vele?

(3)
Hosszan elsirattuk a cipőbetétet,
a rozsdás bádoggürtöt, az mindig
velünk volt. Illetlenségnek tűnt volna elhozni
a hasonmások és a stukkók közül egy ilyen borzalmat.
Danielinél történhetett, hogy elfelejtettem
betenni a bőröndbe vagy a táskába.
Hedia, a szobaasszony vélhetően kidobta
a Canalazzóba. És hogyan is írhattam volna azért,
hogy keressék meg ezt a bádogdarabot?
Jelentősége volt (nekünk), hogy megmentsük,
és Hedia, a hűséges, megtette.

(4)
Ravaszággal
kibújva Mongibello állkapcsából,
avagy jeges fogsorából
hihetetlen elismeréseket arattál.

Mangano, a derék sebész észrevette,
amikor, leplezetlenül, a fekete ingesek
klubja volt ott, és csak mosolygott rajta.

Így voltál: még a hasadék szélén is
édesség és borzalom egyetlen zenében.

(5)
Ereszkedtem, nyújtva neked a karomat, legalább millió lépcsőn,
és most, hogy nem vagy, üres minden lépcsőfok.
Ennek ellenére a hosszú utazásunk rövid volt.
Az enyém még kitart, bár nincs már többé szükségem
a csatlakozásokra, a helyfoglalásokra,
a kelepccékre, a pórul járásokra, amelyekről azt hiszed,
a valóság az, ami látszik.

Ereszkedtem millió lépcsőn lefelé nyújtva neked a karomat
nem csak azért, mert négy szem talán többet lát.
Veled ereszkedtem, mert tudtam, hogy kettőnk közül
a jól látó pupillák, mégha nagyon el is homályosultak,
a tieid voltak.

(6)
A borász töltött neked egy keveset
a Pokolból. És akkor te, rémülten: „Ezt meg kell innom?
Nem volt elég ott benne égni a lassú tűzön?”

(7)
„Soha nem voltam biztos abban, hogy a világon vagyok.”
„Szép felfedezés, válaszoltad, és én?”
„Óh, a világ, amit te megrágcsáltál, ha kis
homeopátiás adagokban is. De én...”

(8)
„És a paradicsom? Létezik-e paradicsom?”
„Azt hiszem, igen, asszonyom, de az édes borok
nem akarnak ott többé senkit sem.”

(9)

Az apácák és az özvegyek, halálosan
rossz szagú siránkozó asszonyok,
nem mertél rájuk nézni. Ő maga, akinek ezer szeme van,
eltereli a figyelmünket róluk, biztos voltál benne.
A mindent-látó, ő... mert te, megfontoltan
még csak nem is kisbetűvel nevezted meg az istent.

(10)

Hosszas kutakodás után
találtam rád a Libertade út
egyik bárjában: nem tudtál semmit sem
portugálul, jobban mondva csak
egyetlen szót: Madeira. És érkezett egy kupica
langusza körítéssel.

Kimondhatatlan nevű hatalmas
ólomsúlyú luzitánokhoz mértél,
Majd még Carduccihoz.
Egyáltalán nem hatott meg, hogy láttalak sírni
a nevetéstől, elbújva a tömegben
lehet hogy unatkoztál, de megbánást mutattál.

(11)

Újra felmerülve az idő végtelenségéből
Celia a Fülöp Szigetekről telefonált
Hallani akart rólad. Azt hiszem, jól van, mondom,
talán jobban, mint korábban. „Hogyan, azt hiszed?
Nincs más?” „Talán mint az előbb, de...
Celia, próbáld megérteni...”

A vezeték tulsó végén

Manilából vagy máshonnan
a szó az atlantiszból már csak dadogás
megakadályozta őt is. Egy kattanás és megszakadt.

(12)

A sólymok
mindig túl távoliak a pillantásodtól
ritkán látod őket közletről.
Valaki ott Étretat-ban, aki felügyelte
gyermekei ügyetlen repülését.
Két másik Görögországban, úton Delphoi felé,
puha tollak dulakodása, két fiatal csőr
merészek és ártalmatlanok.

Szeretted a darabokra szaggatott életet,
azt, amelyik széttördeli a te elviselhetetlen
szövevényedet.

(13)

Felakasztottam a szobámban a dagerrotípiát
még gyermek apádról: több mint egy évszázados.
Az enyém hiányában, összezavartan,
próbálok rekonstruálni, de hiába, a te törzskönyvedet.
Nem voltunk lovak, őseink adatai
nincsenek meg az almanachokban. Azok, akik azt gondolták,
hogy tudnak rólunk, ők maguk nem voltak létezőek,
sem mi nekik. És akkor? Talán megmarad,
hogy valami megesett, talán a semmi
ami a minden.

(14)

Az árvíz alámerítette a bútorok garmadáját
a papírokkal, képekkel együtt, amelyek összezsufolódtak
egy dupla lakattal ellátott pincében.
Talán vakon harcoltak a vörös szattyánbőrborítók,
Du Bois végeláthatatlan ajánlásai,
A pecsétviaszbélyegző a szakállas Ezrával,
Alain Valéry-je, a Canti Orfici
eredetije – majd néhány
borotvapamac, ezerféle vacakság
és a te Silvio bátyád minden kottája.
Tíz, tizenkét napon át a rettenetes gázolaj és szenny
marásában. Biztosan szenvedtek már jóval azelőtt,
hogy elvesztették azonosságukat.
Én is nyakig mocskosan, úgy, hogy szinte
kétségessé vált, már kezdettől fogva, polgári állapotom.
Nem a tőzeg ostromolt, hanem a hihetetlen,
soha el nem hitt valóság eseményei.
Velük szemben az én merészségem volt az első
tőled kölcsönözve, és ezt talán nem is tudtad.